

Field : Physical Education, Sport Sociology

Type : Research Article

Received: 11.03.2016 - *Accepted*: 29.04.2016

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölüm Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi

Bülent AĞBUĞA

Pamukkale Üniversitesi, Denizli, TÜRKİYE

E-Posta: bakboga@pau.edu.tr

Öz

Bu araştırmanın amacı beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünü okuyan üniversiteli öğrencilerinin algısal sosyal beceri seviyelerini okudukları sınıf düzeyine göre karşılaştırmaktır. Araştırmaya iki farklı üniversiteden 192 gönüllü öğrenci katılmıştır (Erkek = 110, Kadın = 82; 39 1. sınıf, 47 ikinci sınıf, 52 3. sınıf ve 54 4. sınıf). Veriler Kocayörük (2000) tarafından geliştirilen “Sosyal Beceri Ölçeği” aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde, açıklayıcı faktör analizi, betimsel istatistik ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Yapılan istatistik analizleri sonucunda sınıflar arası sosyal beceri ortalamalarında bir farklılık gözlenmesine rağmen, bu farklılıkların istatistiki olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur [$F(3,189) = 2.46; p = .064$]. Sınıflar bazında ortalamalarına bakıldığında (1. sınıf için $X = 3.43$, $Ss = .44$; 2. sınıf için $X = 3.40$, $Ss = .25$; 3. sınıf için $X = 3.33$, $Ss = .34$ ve 4.sınıf için $X = 3.50$, $Ss = .38$), beden eğitimi ve spor bölümünde okuyan öğrencilerinin sosyal beceri ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Bunun nedenlerinden biri sporun bireylerin sosyal becerileri üzerinde olumlu katkı yaptığı olarak düşünülebilir. Gelecekte yapılacak araştırmalarda, bu yüzden, aktif ve düzenli spor yapan ve yapmayan öğrenciler arasındaki sosyal beceri farklılıklarına bakılabilir. Ayrıca, gelecek araştırmalarda farklı sosyal beceri ölçekleri kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi, sosyal beceri, spor

Investigation of Social Skill Levels of Students in Physical Education and Sport Department

Abstract

The purpose of this research is to compare physical education and sports teaching department students' social skill levels according to their grade levels in a university. 192 volunteer students from two different universities (male = 110, female = 82; 39 1st grade, 47 2nd grade, 52 3rd grade and 54 4th grade) participated. Developed by Kocayörük (2000), the Social Skills Scale was used for collecting the data. For data analysis, exploratory factor analysis, descriptive statistics and one-way analysis of variance (ANOVA) was performed. Statistical analysis showed mean differences among grades levels but these differences were not statistically meaningful [$F(3,189) = 2.46; p = .064$]. Looking mean differences among grade levels (for 1st grade $X = 3.43, SD = .44$; for 2nd grade $X = 3.40, SD = .25$; for 3rd grade $X = 3.33, SD = .34$ and for 4th grade $X = 3.50, SD = .38$), it was found high social skill mean scores of physical education and sport department students. One of the reasons can be sports' positive contribution on the social skills of individuals. In future research, therefore, can be performed to examine social skill differences between students who are active, regularly engaged in sports and inactive students. In addition, different scales of social skills can be used in future studies.

Keywords: Physical education, social skills, sport

Giriş

Sosyal beceri, bireyin davranışlarının kendisiyle (ör: olumlu tutum geliştirme), toplumla (ör: iletişim becerisi) ve yapacağı görevle (ör: sorumluluklarını yerine getirme) ilgili olarak kendisi ya da çevresi tarafından kabul görmesi şeklinde tanımlanırken, insanlar ile iyi ilişkiler kurmak, içinde bulunan toplumun kuralları çerçevesinde davranmak, toplumun parçası olarak bir yer edinmek ve gerektiğinde insanların tavır ve davranışlarını yeniden şekillendirerek herkesin yararına kararlar alınmasını sağlamak ve sonuçta hedeflenen bir işi başarmak için gerekli olan bilişsel, duygusal, sözel ya da sözel olmayan davranışlar toplamı sosyal beceri davranışları olarak tanımlayabiliriz.

Bireyleri sosyal beceri sahibi haline getirmek, içinde bulunan toplumun ve hatta ülkenin yaşamının devam etmesinin en temel etkenlerinden biridir. Özellikle çocukluk çağında bireylerin ailesi ve yakın çevresi bu beceriyi kazandırmada etkili iken, eğitim ve öğretime başlandığı yıllar olan 6-7 yaşlarından itibaren okullar daha ön plana çıkmaktadır. Kişilik oluşu dönemi olan ergenlik dönemiyle birlikte bu becerilerin kazanılması ya da kazanılmaması yoğun şekilde devam eder. Toplumun temellerini oluşturan değerlerin verilmesi, kişiliklerin oluşturulması, fiziksel, ruhsal ve sosyal becerilerin oluşturulması bireylerin eğitim aldığı yıllar boyunca sürer. Ergenlik yıllarının devamı olan üniversite öğreniminde de bu değerlerin ve becerilerin doğru bir şekilde verilmesi ve öğrencilerin hayata hazırlanması gerekmektedir. Mezuniyet sonrası bireylerin başarılı olmaları son eğitim yerleri olan üniversitelerde akademik personel üniversitelerin mevzuatıyla, ders içerikleriyle ve hatta eğitim politikası ile birlikte öğrencilerin iyi şekilde hayatlarını kolaylaştıracak şekilde hazırlamalarına bağlıdır.

Toplumların sosyal gelişim düzeyleri yüksek bireylerden oluşmasında beden eğitimi ve spora katılımın etkili olduğu söylenebilir (Keskin, 2014). Özellikle çocukluk ve ergenlik döneminde spora katılımın fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal düzlemde katkıları vardır. Örneğin, toplumda yer edinme, arkadaş edinme, saygınlık kazanma, grup üyeliğini ve dayanışmayı öğrenme, kurallara saygılı olmayı öğrenme, kendine güven kazanma, mücadele etmeyi öğrenme, düzen ve disiplin edinme, saldırganlık duygusunda azalma ve rakibe saygılı olmayı öğrenme davranışları bunlardan bazıları olarak sıralanabilir (Bulgu, 2013). Bununla birlikte, sosyal becerinin önde olduğu bir alan olan spor, gerek sporcu olarak gerekse sporu ve sporcuyu yönlendiren bireyler olarak “başarılı olmak” durumunda kalınan bir alandır. Bir yandan yetenek, amaç(lar) ve hedef(ler) belirleme, güdülenme, isteme, disiplinli olma ve sürekli çalışma öte yandan sosyal ve iletişim becerileri başarıyı belirlemede ön plana çıkmaktadır.

Sosyal beceri düzeylerini inceleyen araştırmaların çoğu beden eğitimi ve spor öğretmenleri ve öğrencileri dışındaki katılımcıları incelemişlerdir. Örneğin, Özen ve Gülaçtı (2012) Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile iyi oluş hallerini incelemiştir. Kadınlar ve erkekler arasında sosyal bir beceri farkı bulamazken psikolojik iyi olma hallerinde erkekler lehine bir fark bulmuşlardır. Bununla birlikte her iki değişken arasında anlamlı bir ilişki tespit etmişlerdir. Son yıllarda, Erdoğan, Sözen ve Cevahircioğlu (2014) farklı spor branşındaki üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini karşılaştırmış ve farklılıkları tespit etmiştir. Ancak sporcunun ya da sporu ya da sporcuyu yönlendiren bireylerin sosyalleşme süreciyle ilgili araştırmalar yeterince bulunmamaktadır. Bu nedenle, sporun bireylerin sosyalleşme sürecine olan yapılan araştırmalar etkisinin olup olmadığı konusu araştırılması gereken bir başlık olarak öne çıkmaktadır. Az sayıda yapılan araştırmalardan birinin yazarları olan Onursal, Moralı ve

Başaran (2006) spor yapan ve yapmayan 9-14 yaş çocuklarda özyeterlik ve sosyal beceri düzeylerini karşılaştırmıştır. Yaptıkları analiz sonucu bu her iki değişken arasında farklılık görünürken spor yapan ve yapmayan çocuklar arasında genel özyeterlik ve sosyal beceri düzeyleri arasında bir fark bulunmamıştır. Spor, büyük önem verilen birçok sosyal değer oluşmasına ve sürekli hale gelmesine yardımcı olur. Avşar (2004) beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerini belirlemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Avşar (2004), Yüksel (1998) tarafından Türkçeye uyarlanan Riggio'nun (1986) sosyal beceri envanterini kullanmıştır. Avşar (2004) beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Sosyal beceriyi kazanmada üniversitelerin öğrencilere karşı sorumlulukları vardır. Bu sorumluluğu yerine getirirken, öğretmen olacak bireylerin üniversite öğrenimleri boyunca sosyal beceri seviyelerinin hangi düzeyde oldukları ve bu seviyenin yıllar içinde nasıl değiştiğinin bilinmesi gerekir. Bu yüzden bu araştırmanın amacı beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünü okuyan üniversiteli öğrencilerinin algısal sosyal beceri seviyelerini yıllar içindeki değişimlerini görmek ve karşılaştırmaktır.

Yöntem

Katılımcılar

Araştırmaya iki farklı üniversitenin beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde okuyan ve spora aktif olarak katılan 192 gönüllü öğrenci katılmıştır (Erkek = 110, Kadın = 82; 39 1. sınıf, 47 ikinci sınıf, 52 3. sınıf ve 54 4. sınıf).

Veri Toplama Aracı

Demografik bilgileri içeren bir anket ve Kocayörük (2000) tarafından geliştirilen "Sosyal Beceri Ölçeği" aracılığıyla veriler toplanmıştır. İstatistiki analizi yapılmadan önce ölçeğin üniversiteli öğrenciler için geçerliğine ve güvenilirliğine bakıldı. Bazı maddelerin faktör yüklerinin .40'ın altında olduğu görüldü ve bu maddeler analizden çıkarıldı. Böylece 20 maddelik ve 4'lü likert tipi (1= hiç, 2 = bazen, 3 = genellikle uygun, 4 = tamamen uygun) olan ölçek 14 maddeye düştü (Tablo 1). Bu 14 maddelik ölçeğin iç tutarlık (Cronbach Alpha) katsayısı .813 olarak bulunmuştur. Elde edilen faktör, toplam varyansın yaklaşık %30'unu açıklamaktadır.

Tablo 1. Açıklayıcı faktör analizi sonuçları

Maddeler	İlk Faktör Analiz Yükleri	Son Faktör Analiz Yükleri
1	.514	.525
2	.555	.586
3	.660	.690
4	.488	.486
5	.656	.659
6	.497	.516
7	.280	
8	.040	
9	.624	.633
10	.367	
11	.480	.491
12	.437	.425
13	.453	.473
14	.361	
15	.601	.597
16	.298	
17	.471	.443
18	.157	
19	.466	.447
20	.511	.500

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel istatistik ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Verilerin analizi için SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır.

Bulgular

Yapılan istatistik analizleri sonucunda sınıflar arası sosyal beceri ortalamalarında bir farklılık gözlenmesine rağmen, bu farklılıkların istatistiki olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur [$F(3,189) = 2.46; p = .064$]. Sınıflar bazında ortalamaları 1. sınıf için $X = 3.43$, $Ss = .44$; 2. sınıf için $X = 3.40$, $Ss = .25$; 3. sınıf için $X = 3.33$, $Ss = .34$ ve 4. sınıf için $X = 3.50$, $Ss = .38$ olarak bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Sınıfların sosyal beceri ortalamaları ve standart sapma değerleri

	X	Ss
1. Sınıf	3.43	.44
2. Sınıf	3.40	.25
3. Sınıf	3.33	.34
4. Sınıf	3.50	.38
Toplam	3.42	.36

Tartışma

Beden eğitimi ve spor bölümünde okuyan öğrencilerinin sosyal beceri ortalamalarına bakıldığında genel olarak yüksek olduğu görülmektedir. Bunun nedenlerinden biri sporun bireylerin sosyal becerileri üzerinde olumlu katkı yaptığı olarak düşünülebilir. Gelecekte yapılacak araştırmalarda, bu yüzden, aktif ve düzenli spor yapan ve yapmayan öğrenciler arasındaki sosyal beceri farklılıklarına bakılabilir. Ayrıca, bu araştırmalarda farklı sosyal beceri ölçekleri kullanılabilir. Sınıf bazında incelendiğinde 1. ve 4. sınıflardaki öğrencilerin sosyal beceri ortalamaları 2. ve 3. sınıf ortalamalarına göre yüksek çıkmıştır. Bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir. Ancak istatistiki bir fark olmasa da üniversitelerde bu eğitimci olarak çalışan bizlere bir şey ifade etmektedir. O da sosyal beceri seviyesi yüksek öğrencilerin beden eğitimi ve spor öğretmenliği programına geldikleri ancak bu seviyenin 4. Sınıfa gelinceye kadar bir miktar düştüğü ve 4. sınıfta bu becerinin en yüksek ortalamaya geldiği resmidir. Bunun temel nedeni 1. sınıf öğrencilerin bir üniversite kazanma özgüveniyle üniversiteye geldikleri ancak zaman içinde bazı faktörler nedeniyle bu becerilerin düştüğü ve mezun olma aşaması olan son sınıfta bu tekrar özgüven artışıyla birlikte sosyal becerilerin tekrar yükselmiş olması olabilir. Bunun kesinliğini değerlendirmek için gelecekte yapılacak araştırmalar öğrencilerin sosyal becerileri ile özgüvenleri arasındaki bağlantıyı inceleyebilir. Bir diğer önemli sonuç ise öğrencilerin üniversite eğitimi yaşamları boyunca öğrenciler lehine istatistiki bir farklılığın yaratılmamış olmasıdır. Burada eğitimciler bu becerilerin artışı sağlayacak tedbirler almalıdır. Bu tedbirler öğrencilerin daha çok insanlar arası ilişkiyi arttırıcı sosyal projelerde görev alınmasının sağlanmasından, ders işleyişlerinde bu becerileri arttırıcı eğitimler verilmesine ve hatta sosyal beceriyi arttırıcı nitelikte seçmeli derslerin oluşturulmasına kadar değişebilir. Örneğin. Akkök (1996) öğretmenlerin bu beceriyi kazanabilmeleri için yeterince bilgilendirilmelerinin, okul ortamlarının da bu beceriyi geliştirici uygun ortamlar olarak şekillendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akkök F (1996). *İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi, Anne-Baba El Kitabı*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Avsar Z (2004). Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 111–130.
- Bulgu N (2013). Spora Katılımda Toplumsal Fayda: Kazakistan Ahmet Yesevi Üniversitesi Öğrencileri Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 18, 25-45.
- Erdoğan E, Sözen H, Cevahircioğlu B (2014). Farklı Spor Branşındaki Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(33), 828-834.
- Keskin Ö (2014). Çocuklarda Beden Eğitimi ve Spora Katılımın Sosyal Gelişim Üzerine Etkileri. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 1-6.
- Kocayörük A (2000). *İlköğretim öğrencilerinin sosyal becerilerini geliştirmede dramanın etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Onursal AM, Moralı S, Başaran İ (2006). *Spor yapan ve yapmayan 9-14 yaş çocuklarda özyeterlik ve sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması*. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, 3-5 Kasım 2006, Muğla.

Özen Y, Gülaçtı F (2012). Öğretmen Adaylarının Sosyal Beceri ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin İncelenmesi. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 1 (1), 83-101.

Riggio RE (1986). Assesment of basic social skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(3), 649-660.

Yüksel G (1998). Sosyal Beceri Envanterinin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (9), 39-48.